

Konference

FAŠISMUS _ MODERNISMUS _ POPULISMUS

23. května 2017, 14–18 hod.

FF UK, nám. Jana Palacha 2, místnost č. 200

1. Lecture; 14:00–15:45 (in English)

Roger Griffin: POST-SOVIET MODERNITY AND THE RISE OF XENOPHOBIC POPULISM

State of ambivalence, flux and liminality, or what Zygmunt Bauman called a 'liquid' state of social reality, and recognize the psychological threat this poses to the possibility of a meaningful human existence. Premodern human beings were programmed by their biology to abhor liminality and absurdity, and have always created elaborate cultures, traditions, and religions to overcome the threat of nihilism. Inheriting their mental apparatus, modern human beings continue to generate myths to solidify reality again by making it intelligible and comprehensible so as to restore a sense of agency and meaning.

In the interwar period Bolshevism and various forms of fascism offered ways millions could overcome the sense of socio-economic chaos, political flux, and existential crisis and so regain a sense of community, direction and hope again for their lives. However, in doing so these revolutionary ideologies created a Manichaeian mindset that dehumanized and demonized vast categories of human beings and led to mass exterminations and total wars in order to socially engineer the utopian new order.

The crisis engendered by modernity since the collapse of the Soviet Empire is constituted differently, but, fuelled by structural economic crisis, mass migration, and empirically justified pessimism about humanity's demographic and ecological future, has once again engendered a wave of Manichaeian movements in Western countries we now call radical right wing populism. The talk suggests that European populist movements, Putinism, Trumpism, Hindutva, and the rise of political Islamisms are all related to the innate cosmological drive of threatened human beings to solve the crisis of modernity through forms of programmatic modernism.

Discussants: Jakub Rákosník, Jakub Drábik

2. Panel; 16:00–18:00 (česky)

Milena Bartlová: UMĚNÍ, NÁBOŽENSTVÍ A SDÍLENÝ HORIZONT SMYSLU

Modernistické pojetí umění mělo mimo jiné ambici nahradit náboženství svou nabídkou kontaktu s nadsvětskou sférou nejzazšího významu, tedy alternativy tradičním kosmologickým „nebesům“. To ale může fungovat jen na individuální rovině, kdežto na komunitní rovině se dostávají do stále nesmiřitelnějšího rozporu požadavky umělecké kvality a srozumitelnosti (o kterou šlo jak fašistickému, tak státně socialistickému umění). Jaká je z toho cesta, nechceme-li ani podlehnout postsekulární přitažlivosti náboženství, ani se vracet k socialistickému realismu?

Ondřej Slačálek: PALINGENEZE A NOSTALGIE

Zaměřením na moment znovuzrození umožňuje Griffinovo pojetí fašismu postihnout dimenze fašismu spojené ve fašistické imaginaci na dynamický vztah tradice a modernismu. Příspěvek se bude věnovat několika vzájemně souvisejícím otázkám, které se od pojmu palingeneze odvíjí: (1) Jaký vztah má fašistické pojetí palingeneze k jiným hnutím, které rovněž pracují s představou „obrození“ společnosti (demokratické revoluce, socialistická hnutí)? (2) Jaké místo má v tomto pojetí nostalgie jako zdroj obrazů toho, co by se „mělo“ obrozovat? (3) Jak se liší současná nostalgie, s níž pracují hnutí jako identitáři, Alt-right nebo Duginovi eurasianisté, od nostalgie, s níž pracovala klasická fašistická hnutí?

Martin Štefek a Monika Červenková: LINGVISTICKÁ POLITIKA ITALSKÉHO FAŠISMU

Příspěvek představí Mussoliniho lingvistickou politiku zahájenou po roce 1923 s cílem potlačit regionální dialekty, „barbarismy“, a tím dosáhnout jazykového purismu. Autoři budou přemítat jednak o motivacích pro provedení reformy, jednak o jejích důsledcích. Byla tato lingvistická politika komponentem „totalitárního“ projektu italských fašistů, nebo se jednalo o nutnou součást modernizačních snah?

Jaromír Mrňka: PŘEDSTAVY VYLOUČENÍ A KOLEKTIVNÍ NÁSILÍ.

RADIKALISMUS – FAŠISMUS – EXTREMISMUS A POLITIKA NÁSILÍ MODERNÍHO STÁTU V DLOUHÝCH 40. LETECH 20. STOLETÍ

Ve svém příspěvku bych se rád věnoval souvislostem proměn obrazů kolektivní identifikace se vzestupem extrémních státních politik kolektivního násilí v tzv. dlouhých 40. letech 20. století v Evropě – tzn. od dolehnutí důsledků velké hospodářské krize počátkem 30. let přes druhou světovou válku až po proces destalinizace ve východní Evropě v polovině 50. let 20. století. V tomto období došlo ke vzestupu představ ohrožení společností a s ním souvisejícími radikálními představami jejich ozdravení skrze uzavírání hranic společenství. Z nich měly být za pomoci státních politik identifikace a kolektivního násilí moderního byrokratického státu vyloučeny všechny cizorodé elementy za současného zajištění sociálního blahobytu pro společenství většinové. Fašistické myšlenkové systémy a politická hnutí přitom představovaly jen jeden z možných projevů komplexu radikálního sociálního inženýrství, ekonomického plánování a extrémních politik násilí – které by bylo možno vysledovat jak ve státních politikách liberálně demokratických, sovětských nebo pozdějších státně socialistických. Rád bych se tedy zamyslel nad specifiky vztahu fašismu k politikám sociálního vyloučení a kolektivního násilí v podmínkách moderního byrokratického státu a radikálních proměn představ národního společenství.